

**ФЕНОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДУБОВО-КЛЕНОВИХ НАСАДЖЕНЬ
БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАУ З МЕТОЮ ПРОГНОЗУВАННЯ ВРОЖАЮ
ЖОЛУДІВ ДУБА ЗВИЧАЙНОГО ТА НАСІННЯ КЛЕНА
ГОСТРОЛИСТОГО**

Хрик Василь Михайлович,

канд. с.-г. наук, доцент

Левандовська Світлана Миколаївна,

канд. біол. наук, доцент

svtmzel@gmail.com

Лозінська Тетяна Павлівна,

канд. с.-г. наук, доцент

Lozinskatat@ukr.net

Бойко Василь Михайлович,

асистент

vasil7boyco@bigmir.net

Білоцерківський національний аграрний університет

Біла Церка, Україна

Вступ. Загальновідомо, що деревні рослини плодоносять не кожного року і мають неоднаковий врожай насіння. На це впливає низка факторів. Для проведення лісокультурних заходів та своєчасної організації збору і переробки лісонасінної сировини необхідно знати періодичність плодоношення та очікуваний урожай насіння культур. У зв'язку з цим виникає необхідність щорічно проводити фенологічні спостереження за такими сезонними явищами, як цвітіння і плодоношення [3].

Для всебічного вивчення і оцінки селекційного матеріалу під час фенологічних спостережень виявляють важливі біологічні особливості з точки зору селекції рослин: тривалість вегетаційного періоду та певних фаз росту і розвитку, термін початку вегетації, цвітіння та дозрівання плодів і насіння,

закладання верхівкових бруньок, утворення пагонів, листопад і закінчення вегетації [4]. Дані, зібрані під час фенологічних спостережень дозволяють отримати уяву про біоекологічні властивості рослин, їх відношення до факторів середовища існування.

Мета дослідження – оцінка цвітіння дуба звичайного і клена гостролистого, прогнозування врожайності лісового насіння.

Матеріали і методи. В навчально-дослідному лісовому господарстві Білоцерківського національного аграрного університету обліковується 270,5 га лісових насаджень: із них лісопаркова частина лісів зеленої зони становить 199,0 га, ліси протиерозійні – 35,0 г, ползахисні лісові смуги – 36,5 га [2].

Оцінку ступеня цвітіння і плодоношення здійснювали за шкалою В. Г. Каппера [1].

Спостереження проводили на тимчасових пробних площах за допомогою біноклів БПЦ 10x40. Для зручності спостереження був обраний день із легкою хмарністю без різкого сонячного освітлення.

Результати і обговорення. Під час проведення спостережень на тимчасових пробних площах візуально оцінювали цвітіння дерев і за результатами огляду насаджень виставляли відповідний бал (табл. 1). Так, насадження, у яких відбулося цвітіння на деревах, розташованих по периметру галявин були оцінені в 2 бали. В тих насадженнях, де цвітіння спостерігалось рівномірно по площі виділу, але суцвіття знаходились переважно у верхівковій частині дерева – 3 бали. Якщо ж цвітіння спостерігалось у верхівковій та середній частині крон дерев насадження – 4 бали.

Таблиця 1

Характеристика цвітіння та плодоношення дубово-кленових насаджень

Кв/ Вид	Площа виділу, га	Склад насадження	Таксаційні показники						Цвітіння й плодоношення, бали
			Вік, років	Висота, м	Діаметр, см	Бонітет	Повнота	Запас, м ³ ·га ⁻¹	
1/8	9,6	10Дз	175	27	56	II	0,60	290	3
1/15	1,1	4Дз5Брс1Лпд	130	26	64	II	0,50	200	4
1/17	6,3	10Дз	75	20	26	II	0,75	245	2
2/4	3,1	10Дз	75	21	24	II	0,70	250	3
2/5	4,1	10Дз	75	20	26	II	0,75	245	2
3/2	4,8	10Дз	82	21	26	II	0,75	260	3
3/7	4,3	10Дз	70	19	26	II	0,80	250	2

3/11	5,6	10Дз	52	16	16	II	0,85	195	3
4/1	8,8	8Дз1Брс1Клг	150	18	36	V	0,50	120	4
5/5	4,2	10Дз	75	21	26	II	0,70	250	3
Разом	51,9		Середній бал						2,8
1/13	1,8	4Клг2Дз3Лпд1Яз	90	23	28	II	0,65	245	4
2/2	0,8	9Клг1Лпд	70	20	26	II	0,70	190	2
2/8	4,0	4Клг3Лпд2Дз1Яз	55	18	24	II	0,70	180	3
3/6	2,4	6Клг2Дчр2Дз	65	19	24	II	0,70	185	3
Разом	9		Середній бал						3,1

Відповідно до шестибальної шкали Каппера нами виявлені насадження, які набрали 4, 3 і 2 бали. Кореляційний зв'язок між таксаційними показниками насаджень та рясністю їх цвітіння чітко не простежувався. За результатами фенологічних спостережень встановлено, що в дубових і кленових насадженнях переважають ті, які характеризуються середнім цвітінням й середнім плодоношенням відповідно (3 бали).

Висновки. Таким чином, отримані дані підтверджують що фенологічні спостереження є невід'ємною частиною у веденні раціонального і ефективного господарства. Незважаючи на посушливі умови минулого року, цвітіння головних лісоутворюючих порід проходить у межах норми, і, якщо зав'язь не буде пошкоджена ентомошкідниками та збудниками хвороб, можна очікувати задовільний врожай лісового насіння.

Використана література

1. Каппер В.Г. Об организации ежегодных систематических наблюдений над плодоношением древесных пород. Тр. по лесному опытному делу. Л., 1930. Вып. 8. С.103–139.
2. Проект організації і розвитку лісового господарства Навчально-дослідного лісового господарства Білоцерківського національного аграрного університету. Ірпінь, 2009. 93 с.
3. Скобало О., Горбань І., Гребельна В. Фенокліматична періодизація в заповіднику “Розточчя”. Вісник Львівського університету. Серія біологічна. 2013. Вип. 63. С. 98-109.
4. Шульц Г. Э. Общая фенология. Л.: Наука, 1981. 188 с.